

CAPUT V

DE SCIENTIA MEDIA

Scientiæ mediæ
descriptio.

Scientiæ mediæ nomine significatur «cognitio quædam futurorum conditionerum certa et infallibilis, quæ omne absolutum Dei decretum antecedit», ut eam definiuit Ferdinandus Bastida, theologus Societatis Jesu, in publica controversia circa auxilia gratiæ Romæ coram Clemente VIII habita (1). *Media* vocata est, quia medium tenere videtur inter scientiam Dei naturalem et liberam, simplicis intelligentiæ ac visionis, quemadmodum superius notavimus, et mox clarius patebit. Quamquam non multum curandum est de nomine, si res ipsa nomine designata teneatur. Res vero, ut ex tradita definitione constat, duo capita complectitur, cognitionem infallibilem conditionerum et modum illorum cognoscendorum, independentem nempe ab omni decreto, quod actu supponatur in Deo (2). Quod si solam importaret conditionerum certam notitiam, nulla jam superesset controversia de re inter catholicos de Scientia Media. Ad plenam itaque præsentis questionis disputationem, duo illa capita pertractanda sunt; sed prius operæ pretium est objectum ipsum Scientiæ Mediæ exponere.

ARTICULUS I

Quodnam sit objectum Scientiæ mediæ?

Futura absoluta
et conditionerum.

97. Futura duplicis generis esse possunt, absolute futura vel conditionerum futura. Absolute futura sunt illa, quæ enuntiantur per propositionem absolutam ac proinde exprimunt

(1) Vide apud P. Livin. Meyer, *Historiæ controversiarum de auxiliis*, vol. 1, lib. 5, cap. 43, pag. 499. Venetiis, 1742.

(2) Id agnoscunt etiam ipsi Scientiæ Mediæ adversarii. Vide Didacum Alvarez (De auxiliis, lib. 2, disp. 7), Gonet (*Clypeus thomist. De Deo*, tract. 3, disp. 6, De Scientia Media), Goudin (*De scientia Dei*, quest. 2, art. 3), Gotti (*Theologicor. Dogmat. de Deo*, tract. 3, De Deo scientie, quest. 6), Billuart (*De Deo*, dissert. 16, art. 6).

absolutam veritatem, v. g. *Petrus cras peccabit*; et de his egimus in præcedenti capite. Conditionate futura sunt illa, quæ per propositiones conditionales enuntiantur, et veritatem aliquam præ se ferunt a conditione pendente, v. g. *Si sol lucet, dies est*; *Si Petrus vocetur tali auxilio Dei, converteretur*.

In postremis hisce propositionibus, quemadmodum constat ex Dialectica, distinguendæ sunt in primis duæ partes, *conditio* seu *antecedens*, et *conditionatum* seu *consequens*, et præterea habitudo vel consequentia sive nexus inter conditionem et conditionatum. *Conditio* non affirmatur in hujusmodi propositionibus, conditionatum autem affirmatur, non tamen absolute, sed tantum dependenter a conditione. Habitudo denique seu consequentia potest esse vel necessaria (sive metaphysice, qualis est hæc: *Nisi Dominus custodierit civitatem, in vanum laboraverunt, qui custodiunt eam* (1) sive physice, ut est hæc alia: *Si ignis applicatur stuppæ, comburell illam*), vel contingens, talis nempe ut quamvis ponatur *conditio*, possit non sequi *conditionatum*. Et sicut difficultas in divina scientia visionis versatur circa futura libera seu contingentia; ita etiam in scientia media tota difficultas revocatur ad contingentia conditionerum futura, nam conditionerum necessaria, quæ nempe necessario consequuntur, posita conditione, cognosci possunt vel ab intellectu creato, ut hæc v. g.: *Si lapis in aëre non fulciatur, ruet in terram*; *Nisi Deus mihi cooperari velit, scribere non possum, etc.*

Objectum ergo scientiæ mediæ sunt hujusmodi conditionerum libera et contingentia futura; conditionerum enim, in quibus *conditio* necessario infert certum *consequens*, spectant ad scientiam naturalem Dei, undecumque tandem proveniat illa necessitas (2).

Illud etiam notandum venit, duplici modo contingentem habitudinem dari posse inter conditionem et conditionatum. Vel enim *conditio* conducit ad unam partem contradictionis, potius quam aliam, inferendam in conditionato, ut in hac v. gr.: *Si Petrus audiret talem concionatorem, moveretur ad*

enunciantur
hæc postrema,quippe quæ
mediæ scientiæ
constituunt
objectum.Diversa genera
conditionatorum
secundum
habitudinem
antecedentis et
consequentis,

(1) *Psalm.* 126, vers. 2.º

(2) Vide Ruiz de Montoya, disp. 61, sect. 1, num. 14-15.

penitentiam, aut in hac alia: *Si vocaretur tali auxilio, religionem ingrederetur*: vel conditio illa omnino disparate se habet respectu unius conditionati vel ejus oppositi, ita ut neutram partem contradictionis inducat, neutram removeat per se. Ita se habet conditio in hac propositione: *Si Turca nunc dormiat Constantinopoli, Petrus Hispani vigilabit*; vel in hac: *Si nunc versarer a Matriti, scriberem epistolam*. Hujusmodi propositiones, licet exprimantur sub forma conditionalium, re tamen vera conditionales non sunt, cum nulla sit consequentia vel nexus antecedentis et consequentis; et propterea si sumerentur in sensu ac vi conditionalium, falsæ forent, quia exprimerent nexum partium aut consequentiam, quæ nulla est. Quare hujusmodi propositiones potius sunt dicendæ copulativæ, visque earum est solummodo exprimere concomitantiam vel cõexistentiam utriusque membri: quæ quidem concomitantia communiter, ac certe aptius, significatur per adverbium temporis *Quando*, vel *dum*, etc., quam per notam conditionalem: aliquando tamen etiam solet exprimi hoc modo, ut quando dixit Eliseus Joæ regi Israel: *Si percussisses (jaculo terram) quinquies aut sexies aut septies, percussisses Syriam usque ad consumptionem* (1): ubi non est connexio causalis, ut per se patet, inter percussorem terræ jaculo et destructionem Syriæ, sed concomitantia ex voluntate Dei, prophetæ revelata (2).

Jam quando quæritur, an Deus cognoscat futura conditionata, quæstio præcipue instituitur, circa veritates contingentes sub conditione conducente ad unum extremum contradictionis ponendum, potiusquam ad aliud; non tamen exclusis veritatibus contingentibus sub conditione disparata (3).

Notandum præterea est, enuntiationes conditionatas considerari posse vel circa personas ac subjecta pure possibilis, v. g.: *Si in altero mundo possibili crearetur homo, peccaret, aut non peccaret*; vel circa personas quidem reales, sub

(1) Lib. 4. *Regum*, cap. 13, vers. 10. Cfr. a vers. 14.

(2) Vide Suarez, opusc. *de scient. futuror. conting.*; lib. 2, cap. 6, num. 4.

(3) Cfr. Martinez, *Deus sciens*, contrav. 4, disp. 3, sect. 1; Viva, *Curs. Theolog.*, tom. 1, post. 1, disp. 3, quæst. 6.

conditionibus tamen et adjunctis, quæ nunquam verificabuntur, v. g. *Si Adam tentatus fuisset a serpente, priusquam Eva, peccasset eodem modo, aut non peccasset*; vel denique circa personas reales et etiam in adjunctis et conditionibus, quæ de facto verificabuntur, inspectis tamen in signo priori ad decretum absolutum Dei ponendi tales condiciones et adjuncta, v. g. in hisce propositionibus: *Si Petrus ad atrium Pontificis interrogetur, num sit ex discipulis Christi Domini, negabit Magistrum suum: Si Christus Dominus respexerit Petrum post ejusmodi peccatum, Petrus amare flebit*, in his, inquam, propositionibus subjecta realia sunt, et condiciones atque adjuncta etiam omnia de facto verificata sunt, interrogatio nempe ancillæ in atrio, et misericordia Domini respicientis Petrum; nihilominus in signo antecedenti decretum divinum creandi Petrum, ac tentationem ejus permitendi, ac respiciendi ipsum post peccatum, et negatio et penitentia Petri sunt conditionate duntaxat futura. Quare sicut, suppositis illis decretis, negatio et penitentia sunt objectum scientiæ visionis, quia *erunt* in tempore; ita si in signo priori ad talia decreta spectentur, constituunt objectum scientiæ conditionatorum seu mediæ. Quapropter scientia conditionatorum non est limitanda, ut versetur circa eos tantum actus, qui nunquam sunt absolute futuri, propterea quod conditio non ponetur; sed extendenda quoque est ad actus etiam absolute futuros, consideratos in signo priori ad decretum de ponenda conditione, ac proinde abstrahendo ab eorum absoluta futuritione, quæ dari nequit nisi præsupposito decreto Dei. Unde illi, qui scientiam mediam propugnantes, objectum ejus ad conditionate futura, quæ nunquam in statum absolute futuritionis transibunt, restrinxere, non videntur satis consequenter locuti, quia eo potissimum consilio inducitur scientia conditionatorum, ut explicetur, quomodo Deus, ea prælucente, certam infallibilemque providentiam et prædestinationem, et quamlibet efficacem voluntatem habere possit de nostris actibus, salva libertate voluntatis creatæ, «quatenus præsciens, quia unaqueque voluntas faceret in quibuslibet circumstantiis, constituit hominem in illis, in quibus scit hominem esse operaturum, quod Deus vult eum operari, aut vult permittere». Et hoc est

et de quibus hic est sermo.

Quanta scientiæ mediæ amplitudo.

etiam, quod maxime conantur evertere scientiæ mediæ osiores (1).

Ex his patet, quodnam sit objectum scientiæ mediæ, sunt nempe contingentia conditionate futura: de quibus videndum jam est, utrum a Deo cognoscantur certo atque infallibiliter.

ARTICULUS II

Utrum contingentia futura sub conditione certo atque infallibiliter a Deo cognoscantur?

98. Non defuerunt, qui negarent Deo certam conditionatorum scientiam, ut videre est apud Suarez (2), Gabriel, Vazquez (3), Ruiz de Montoya (4) et Gabrielem Henao (5): quæ opinio tribui potissimum solet quibusdam priscis Theologis, qui, exortis controversiis circa scientiam mediæ, existimarunt nullam se meliorem viam inire posse ad eandem funditus evertendam, quam si eriperent Deo certam conditionate futurorum cognitionem, solamque assererent probabilem vel conjecturalem, non quidem subjective, sed objective. Nempè dixerunt, non quidem quod Deus tantam judicium conjecturale haberet de talibus futuris (judicium enim ejusmodi repugnat Deo propter suam ingenitam imperfectionem), sed quod sciret duntaxat (et certo sciret), quod futura hujusmodi conditionata non sunt infallibiliter cognoscibilia, videlicet propter connexionem non necessariam conditionis cum conditionato: ideoque hoc solum de illis certissime judicat Deus, nempe talia futura solum probabiliter vel ut summum cum morali certitudine secutura esse ex suis causis, nec posse propterea plena certitudine

(1) Vide Ruiz de Montoya, disp. 61, sect. 1, num. 2 seqq.

(2) Opusc. de scient. futur. conting., lib. 2, cap. 1, num. 1, et Prolegom. secund. tractat. de Gratia.

(3) In 1.^{am} p., disp. 67, cap. 1 initio.

(4) Disp. 61, sect. 2.

(5) *Scientia Mediæ historice propugnata*, eventilat. 1.^a

cognosci. Fere sicut supra docuimus, futura ipsa absoluta libera ne ab ipso quidem Deo cognoscibilia esse in suis causis, salva libertate, sed cognoscenda esse in se ipsis; quia prout sunt in causis, non sunt adhuc ad unum determinata, quandoquidem causa libera, quamdiu manet in actu primo, debet posse ad utrumlibet extremum se determinare.

Non me latet, P. Joannem a S. Thoma, præclarum scriptorem e S. Prædicatorum Ordine, non pauca scripsisse, ut suos ab hoc crimine purgaret, graviter ferens, quod nostri homines scriptoribus suæ Familiæ talem opinionem attribuisent, productisque testimoniis quorundam auctorum, quibus ea doctrina imputabatur, ostendere nititur eos non simpliciter et absolute negasse Deo certam et infallibilem conditionatorum notitiam, sed tantum notitiam antecedentem et independentem a divinis decretis (1). Idemque pietatis opus erga suos exhibuere postea alii ex eadem Venerabili Familia scriptores, ut v. g. Vincentius Ferre (2), Renatus Billuart (3), Goudin, Graveson (4); et nostris diebus R. P. Gayraud (5). At Gabriel Henao defensionem illorum a Joanne a S. Thoma (seu *Thomasio*, ut ipse vocat illum) susceptam, productis aliis contrariis testimoniis, repellere conatur (6), refertque non auctores nostros solum, sed alios quoque vel ex ipso S. Ordine PP. Prædicatorum, qui idem judicium de quibusdam suis Fratribus tulerant. Itaque duo mihi videntur hac de re moraliter certo statui posse: primum si qua culpa fuit a nostratibus admissa in tribuenda quibusdam Thomistis ea opinione, ejusdem culpæ reos dicendos esse alios quoque

(1) Joann. a S. Thoma, *Curs. Theolog.*, tom. 1, disp. 20, art. 1, post initium.

(2) *Tractat. Theolog.*, in 1.^{am} p., tom. 2, tract. 6, quæst. 1. *Salmancticæ*, 1676.

(3) *De Deo*, dissertat. 6, art. 5.

(4) Fr. Ignatii Hyacinthi Amat de Graveson, *Ordin. Prædicat. Opera omnia*, tom. 17, epist. 3, Venetis, 1774.

(5) «La connaissance des futurs conditionnels n'a jamais été mise en doute par l'école Thomiste. R. P. Hippolyte Gayraud, *Thomisme et Molinisme*, pag. 114. Paris. Lethielleux, 1880.

(6) *Scientia Mediæ historice propugnata*, eventilatio 1.^a

sertim commississima jam inde a tribus sæculis in omni

Thomistis illis, cum a nostris et ab aliis scriptoribus ista opinio tributa est.

Probatur *secunda assertio* 1.^a Ad rem penitus evincendam unus nobis sufficit Petrus de Ledesma, qui in opere ac loco mox citato a pag. 563 ad 639, nempe usque ad finem tractatus, totus est in eo, ut neget absolute ac simpliciter inesse Deo certam et infallibilem conditionate futurorum notitiam. Sane 2) diserte ac sine ambagibus sententiam negantem paulo superius approbat, ac tuendam suscipit hisce verbis: «Quinta conclusio, quæ directe respondet ad hanc difficultatem: *Secunda sententia est certissima taliter, ut opposita* (nimirum opinio affirmans nostratum et jam communis) non sit mihi probabilis». Idque postea fuisse probare contendit. Nec valet respondere cum Joanne a S. Thoma et aliis, Petrum de Ledesma tantum voluisse negare, quod conditionate futura sint cognoscibilia ex parte objecti, ita ut nisi admittantur thomistica decreta subjective absoluta et objective conditionata, non possint certo cognosci. Nam præcise in hoc stat præcipua ratio assertionis nostræ, quod ita negavit Ledesma certam et infallibilem cognitionem, ut simul negaverit decreta ista, in quibus alii Thomistæ cognosci conditionate futura contendunt, nec solum decreta, sed quævis alia media, in quibus illa videri queant. Unde

Probatur *assertio* 2.^a Petrus de Ledesma in describenda prima opinione nimirum affirmante Deum certo atque infallibiliter futura conditionata cognoscere, refert hunc secundum e quatuor modis, quibus illa explicari ac defendi potest: quod Deus cognoscit hæc futura conditionata in prædeterminatione suæ voluntatis et in decreto illius, quo prædefinit, quid esset facturus non absolute, sed sub conditione, si hæc vel illa circumstantia poneretur, ut si voluntas hominis vel angeli in hoc vel illo ordine rerum crearetur, et sub his circumstantiis vel sub illis. Quod si quis dicat, quod Deus nihil de his sua voluntate decrevit, cum simpliciter non sit futura; respondent auctores iatus modi dicendi, quod Deus non cognoscit hæc futura in absoluto decreto, quo voluit illa esse aut fieri, sed in decreto includente eandem conditionem in objecto. Itaque existimat, hæc sententia, quod Deus præter ea, quæ decrevit absolute fieri a causis liberis, decrevit etiam omnia, quæ a quacumque voluntate possibili futura essent, si sub hæc vel illa conditione crearentur; immo et omnia, quæ ipsamet voluntas divina faceret, si alie occasiones vel circumstantiæ ad operandum se illi offerrent. En decreta thomistica subjective absoluta et objective conditionata. Atqui Petrus de Ledesma rejicit omnino hæc doctrinam. Etenim hæc est secunda ejus conclusio, *Prima sententia* (asserens Deo infallibilem conditionate futurorum scientiam) *juxta secundum modum declarata, est falsa et improbabilis* (pag. 582), idque fuisse ibidem probatur.

schola evaserit sententia Deo asserens cognitionem contin-

7) Præterea hæc est una ex rationibus, quibus Ledesma suam probat propositionem. «Futura conditionata ut futura (non ut mere possible tantum) non sunt determinata. Igitur non sunt cognoscibilia ab aliquo intellectu, etiam divino, certo et infallibiliter ut futura». Antecedens porro hujus argumentationis probatur, quia si hæc futura sunt determinate futura, vel determinatio futurationis convenit eis secundum se, vel in suis causis. Primum non potest dici.... Neque etiam potest dici secundum, quia cause non sunt determinatæ ad futurationem horum effectuum. Et quicquid *de voluntate Dei videtur certum, quia, ut jam diximus, voluntas divina nihil determinavit de facto circa futurationem horum futurorum conditionatorum* (ibid. pag. 96, *Secunda ratio*). Vident, quomodo Ledesma positive respuat decreta divina, in quibus conditionate futura cognosci possent?

8) Inferius vero (pag. 598, *Tertia ratio*) iterum repetit, et exponit Ledesma hoc argumentum, nimirum, quod «voluntas divina nihil prædeterminavit circa futurationem horum effectuum conditionatorum», quod fuisse probat.

9) Sextam porro rationem ex eo petit Ledesma quod, «nullus est modus cognoscibilis ex parte objecti, quo ista futura conditionata possint cognosci ab intellectu creato, sive divino, ut certo et infallibiliter futura (pag. 601), ubi in expositione argumenti excludit iterum omnia media, in quibus cognosci possent. Atqui hoc in intelligibile foret, si Ledesma solum intendere evincere impossibilitatem cognoscendi ejusmodi futura, præcise facta a divinis decretis.

10) Denique eadem doctrina confirmatur in responsione ad argumenta contrariæ sententiæ. Nam semper conatur ita explicare testimonia SS. Litterarum, ut ea interpretetur de cognitione conjecturali vel moraliter certa, quæque solum causarum dispositionem et inclinationem referat. Et quamvis in responsione ad locum S. Matthæi (cap. 11, vers. 21), ubi civis Corozain et Bethsaida reprehenduntur, admittat ut *probabilem* (pag. 610) expositionem eorum, qui concedunt quidem ibi agi de certa et infallibili cognitione Dei et Christi Domini, quæ tamen fundetur in prædeterminatione, qua decreverit Deus, si poneretur talis conditio, facere aliquid, ex quo proveniret tale futurum; nihilominus subjicit alias duas textus evangelici expositiones, secundum quas non est sermo de cognitione omnino certa et infallibili, sed tantum de certa «moraliter et cum maxima verisimilitudine et probabilitate, quantum erat ex parte dispositionis» Tyrjorum et Sidoniorum, si apud illos facta fuissent, quæ facta fuerant in civitatibus Corozain et Bethsaida (pag. 611-614).

Frustra ergo Joannes a S. Thoma et alii conantur excusare Petrum de Ledesma, cujus thesis est, non quod conditionate futura

gentium conditionate futurorum certam atque infallibilem, non

non possint certo atque infallibiliter a Deo cognosci independenter et antecedenter ad decreta, sed simpliciter quod non certo cognoscantur, propterea quod Deus nullum habet de illis decretum. Nec neesse est iam loqui de aliis Thomistis, sufficit nobis unus Ledesma ad assertionem nostram demonstrandam.

Probat 2.^a eadem secunda assertio ex P. Gonzalez Albelda et aliis, qui Thomistis quibusdam opinionem illam nunc communiter desertam attribuerunt. Nam illi scriptores, ac nominatim Gonzalez Albelda, diserte distinguit duas istas questiones, utrum Deus certo cognoscat conditionate futura, et in quo illa medio cognoscat; et diserte pariter fatetur circa primam questionem Nostratibus consentire Thomistas, exceptis quibusdam modernis, ut supra retulimus, circa secundam acriter disputari inter illos, qui circa primam conveniunt. Ergo evidens est, quod ex mente Magistri Gonzalez Albelda paucos illos Thomistas non negasse certam conditionate futurorum cognitionem, solum præcisiōne facta a divino decreto, sed illam simpliciter non agnovisse.

Probat 3.º posset assertio ex novitate thomisticorum decretorum subjective absolutorum et objective conditionatorum, quæ et inventa fuisse videntur, et solum potuerunt in scholis Thomistarum percrebrescere aliquot annis postquam iam disputabatur, utrum Deus certo atque infallibiliter cognosceret conditionate futura. Nam Molinae liber de *Concordiis* primum typis edita est Olyssipone anno 1588, sed doctrina ejus prius nota erat; et jam annis 1581 P. Prudentius de Montemayor Vallisoleti publicis thesibus rejecerat physicas prædeterminationes, et certam atque infallibilem conditionate futurorum cognitionem propugnauerat. Decreta vero thomistica sunt recentiora, sive primus eorum suctor fuerit Franciscus Zumel, sive Magister Didacus Alvarez.

Primus enim volumine 2.º, pag. 167 suorum *Opusculorum*, quas Salmanticæ sunt anno 1608 edita, hæc habet: *Et quæ dicit hæc sententia Deum sub conditione etiam apud se decrevisse hoc aut illud facere, si hæc aut illa causa poneretur, immo vero ex hoc decreto certo a Deo cognosci futura omnia sub conditione secundum infinitas causarum combinationes, juxta quas omnia apud se statuit quæ alias facturus esset. Quam ego sententiam ante duodecim annos insinuaveram, quamvis neminem legerim, qui rem hanc prælo mandaverit, licet in certaminibus theologicis id ego aliquando significaverim.* Quæ si vera sunt, Zumel circa annum 1596 decreta ista thomistica proponere coepisse videtur. Nisi malis nobilem hunc scriptorem jam insinuasse doctrinam eandem in suo opere *De Deo ejusque operibus*, etc. tom. 1, Salmanticæ typis edito anno 1590, ubi in suis Commentariis in 1.^{am} part., quæst. 14, art. 13, disp. 8, conclus. 6.^a, pag. 459 scriptum reliquit, non esse improbabilem

solum ex parte Dei (cui repugnat cognitio quæ, non sit meta-

sententiam, edicere et asserere. Deum posse cognoscere futura contingentia etiam conditionata ex eo, quod ex comprehensione suæ essentia et voluntatis et omnipotentia, *quatenus ordine rationis antecedit liberum decretum expressum voluntatis suæ, certo cognoscit, et comprehendit, ad quos effectus ipsa Dei voluntas se determinabit, seu determinare debuisset, et ad quas non; et quatenus comprehendit, et cognoscit, qui et quales effectus forent, si ad eos divina voluntas se determinaret, et quæ media apponeret, et quem ordinem, ut sic infallibiliter et certo sequantur.*»

Alii vero auctorem ac parentem istorum decretorum habent Magistrum Didacum Alvarez, qui ea primum defendisse Romæ dicitur ab anno 1596 usque ad 1607 in collegio S. Thomæ supra Minervam, ut ipsemet testatur lib. 1 *Respons.*, cap. 4, num. 11 (Vide Henao, *Scient. mediae historice defens.*, lib. 1, event. 1, num. 14; Livin. Meyer, op. et loc. cit., cap. 44). Qui ergo ante inventa decreta istiusmodi neperant Deo certam atque infallibilem scientiam conditionatorum, non censendi sunt negasse solum independentem vel præcisiōne facta a decretis, quæ ignorabant, sed simpliciter, seu quia ea reputabant non esse cognoscibilia.

Dices. Quid primi Thomistæ re vera senserint, non melius cognosci potest, quam ex actis Romæ in congregationibus *de Auxiliis*. Jam vero Magister Thomas de Lemos palam professus est, nullam esse inter Thomistas et Patres Societatis controversiam de ipsa certa et infallibili conditionate futurorum cognitione, sed tantum disputari, utrum ea detur in Deo ante decretum.—*Respondet, neg.* Major. Nam si præter nota congregationum illarum prostant opera scripta indubitatae fidei, possunt hæc majori pollere auctoritate. Potuit enim Magister Lemos desipere; potuit deinde loqui de sua ætate, non de prioribus annis; potuit etiam nosse paucos esse, vel etiam fuisse Thomistas, qui negarent predictam scientiam, eorumque sententiam improbabilem esse, aut etiam male jam sonare auribus Theologorum, ac proinde deserendam penitus esse, ne causa sua in gravius discrimen adduceretur. Potuit ergo bene fieri, quod refert Suarez (*Prologom.* 2.º in tract. de Gratia, cap. 1, num. 2^a), et alii quoque scripserunt, ac nominatim Revms. P. Angelus Manrique, Lector primum Salmanticensis Academiæ, ac postea Generalis Superior hispanæ Congregationis Cisterciensis ac tandem Episcopus Pacis Augustæ (Badajoz) in opere suo manuscripto, (lib. 3, contr. 24, cap. 1, num. 8, et cap. 2, num. 1), quem locum se vidisse ac læxisse testatur P. Gabriel Henao (loc. nuper cit. Cfr. Meyer, loc. cit.), nimirum initio quidem inter Thomistas et Nostrates solum de ipsa hujusmodi scientiæ ac cognitionis in Deo existentia certatum esse, nam negata illa, neesse non erat de medio disputare; postea vero cum jam etiam inter Thomistas invaluerat

physice certa), sed etiam ex parte ipsius objecti (1). Eam semper communiter propugnarunt nostri Scriptores (2), tenentque et Scotistæ ac RR. Patres Prædicatores communi (3) jam pariter consensus, ut nulla nobis amplius controversia cum illis hac in re supersit, nisi circa medium, in quo Deus conditionata cognoscat, usumque scientiæ hujusmodi. Sit itaque

vera opinio, ventum esse ad disputationem de modo ac medio cognitionis, et sic excludi cæpisse a Thomistis doctrinam scientiæ mediæ, non quod doceat Deum certo atque infallibiliter conditionate futura cognoscere, sed quod doceat ea cognoscere in se ipsis atque independentem a decretis subjective absolutis et objective conditionatis.

(1) Assertores hujus doctrinæ longo ordine allegatos vide, si lubet, apud Suarez, *Proleg. 2 ad tract. de Gratia*, cap. 1, num. 7 seqq.; ac potissimum apud Ruiz, tota disp. 67, et præsertim sect. 0.

(2) Portento simile est et indignissima calumnia plenum, quod legitur in opere posthumo P. Hyacinthi Serry (*Prælectiones Theologicae*, etc., a P. M. F. Jacobo Hyacintho Serry, O. P., vol. 3, *de divin. scient.*, disp. 2, prælect. 3.^a pag. 81. Venetiis 1742) in hæc verba: «Gregorius de Valentia, infelix Gratia Molinianæ Martyr, in celebribus Congregationibus de Auxiliis, disp. 45, coram Clemente VIII ostendit, non habere Deum de his futuris (conditionatis) nisi conjecturalem quamdam notionem: qua de re a sapientissimis consultoribus damnatus fuit». Fateor me numquam sibi vidisse, nec audivisse tantam falsitatem, contra quam clamant opera ejusdem clarissimi P. Gregorii de Valentia. Vide Commentar. in 1.^{am} part., tom. 1, disp. 1, quæst. 14, punt. 5, paragr. 2). Cæterum notum est lippis ac tonsoribus scientiam futurorum conditionatorum certam atque infallibilem assertam semper fuisse Deo ab omnibus Societatis Scriptoribus.

(3) Quamvis omnes diversarum scholarum scriptores conveniant in admittenda scientia conditionatorum, dissident tamen in quibusdam capitibus. Et primo quidem nonnulli e nostris exceptas volunt, propositiones conditionales, quarum extrema sunt prorsus disparata quia nimirum eas reputant esse falsas natura sua (Vide Vazquez, tom. 1, in 1.^{am} part., disp. 67, cap. 3 in fin. et cap. 4^a, et Lessium in *Apol. de efficacia gratia*, cap. 19, num. 3). Alii vero cum Suarez (Opusc. de scient. futuror. conting., lib. 2, cap. 6, num. 4; cap. 7, num. 5 et 13), Ruiz de Montoya (disp. 78, ubi fuse), Albertino (*Corollar. seu Quæstiones* etc., quæst. 4 in quart. Corollar.), Fonseca *Metaphys.*, lib. 6, cap. 2, quæst. 4, sect. 10), aliisque predictam cognitionem extendunt ad quaslibet conditionales propositiones etiam disparatas. Inter Thomistas præterea controversatur,

99. PROPOSITIO. Datur in Deo certa et infallibilis cognitio contingentium conditionate futurorum.

Hæc est, ut dixi, sententia communissima et certa, cujus contrariam parum tutam in fide, immo et erroneam, dixere gravissimi Theologi, quemadmodum refert Gabriel Henao (1). At quoniam Philosophum ago, philosophicis duntaxat utar argumentis; qui Theologica cognoscere volet, adeat Theologos, ac nominatim Suarez, Ruiz, ac Livinum Meyer (2), et passim Cursus theologicos omnium scriptorum.

Prob. 1.us Ex communi humanum consensu. «Nullus enim est ita rusticus, quemadmodum dicere solitum esse insignem virum ex Augustiniana Familia Ludovicum Legionensem refert P. Alarcon (3), qui interrogatus, quid esset futurum, si pater ejus non genuisset, vel si ipse in alio loco esset, etc., non respondeat: *Hoc Deus scit*, et non conjecraliter et humana scientia fallibili; sed certo, determinate et infallibiliter, utpote cui omnia nuda sunt et aperta» (4); quia talem intendunt Deo tribuere conditionatorum illorum cognitionem, qualem nec sibi arrogant, nec alteri creaturæ attribuunt. Hujusmodi autem est cognitio certa et infallibilis, nam conjecturalem etiam intellectus creatus habere potest, saltem de pluribus conditionatis.

utrum scientia hæc certa et infallibilis, quam Deus habet conditionate futurorum extendatur ad omnia omnino futura conditionata, an verum solum ad ea, quæ connexionem habent cum hæc Dei providentia et cum gubernatione mundi: qua de re lege Billuart, loc. cit., in fin. art. 5, *Petes...*

Dissident etiam auctores scientiam conditionatorum agnoscentes circa cognitionem et modum, quo Deus cognoscat actus ac decreta sua libera conditionate futura, utrum nempe et in quo medio Deus cognoscat certo, quidquid pro suo libertate foret conditionaliter voliturus. De quo vide Ruiz fuse scribentem (disp. 77), Suarez (Opusc. de scient. futuror. conting., lib. 2, cap. 8), Martinez (*Deus sciens*, controv. 4, disp. 5-6), Viva (*Curs. Theolog.*, 1 p., disp. 3, quæst. 7), Wirceburgenses et alios cursus Theologiæ sub titulo *Scientiæ Mediæ reflexæ*.

(1) Op. et loc. cit., num. 40 seqq.

(2) In locis citatis.

(3) In 1.^{am} p., tract. 2, disp. et cap. 4, num. 7.

(4) Apud Henas, op. cit., Evcntil, 1, num. 50.

Datur in Deo certa et infallibilis cognitio contingentium conditionate futurorum.

Præterea viri pii Deum orant, ut aliquid eis concedat, si ad eorum æternam salutem expediat; et sic etiam orandum esse docet Ecclesia, cum potissimum bona temporalia petuntur. Atqui hujusmodi preces supponunt persuasum christianis esse, quod Deus futura conditionata cognoscat; et quidem certo cognoscat. Finge enim Deum alicui sub tali conditione petenti dignitatem, respondere: *Habebis dignitatem*. Ille procul dubio nihil hæsitans crederet dignitatem non sibi nocituram esse ad æternam salutem; quod profecto esse non posset, si Deo tantum inesse putaret conjecturalem scientiam illius conditionati (1).

Prob. 2.º Ad perfectionem Dei evidenter spectat, ut nulli quæstioni nesciat satisfacere. Quid enim Deo indignius, quam ut interroganti se quidpiam, respondere cogatur: *Nescio?* Atqui nisi Deus omnia conditionate etiam futura nosset, innumeræ forent quæstiones, quibus, quid respondendum esset, ignoraret. Ergo...

Prob. 3.º Deus nequit non scire quidquid scibile est, quidquid nempe habet determinatam veritatem. Atqui propositiones enuntiantes contingentia conditionate futura, determinatam habent veritatem. Ergo... (2).

Major constat, quia, cum verum sit objectum intellectus, immo in tantum sit aliquod objectum verum, in quantum conformari eidem potest intellectus vel scientia aliqua; quidquid verum est, scibile est. At quidquid scibile est, non potest non sciri ab infinita virtute intellectiva.

Probanda ergo est Minor. Ideo non habent veritatem determinatam prædictæ propositiones, vel α) quia falsæ sunt et impossibiles, vel β) quia sunt quasi suspensæ et incertæ seu indeterminatæ in ordine ad veritatem. Atqui neutrum dici potest (3).

Non primum α). Nam ratio, cur propositiones illæ ut falsæ et impossibiles haberentur, est, quia sunt propositiones conditionales, in quibus non adest illatio et consequentia, cum

(1) Cfr. Ferdinand. Bastida, apud Meyer, loc. cit., lib. 5, cap. 45 vers. fin.

(2) Hoc argumentum præclare evoluit Eximius Dector in opusculo *de scient. futuror. conting.*, lib. 2, cap. 5; Ruiz, tota disp. 68.

(3) Vide Suarez, loc. cit., num. 5, 6.

tamen ex doctrina Dialecticorum veritas conditionalium consistat in bonitate illationis. Jam vero licet concedendum sit hujusmodi propositiones, si in sensu illativo surmantur, falsas esse, quia re vera ex conditione non necessario sequitur conditionatum; nihilominus propositiones illæ possunt etiam accipi in sensu pure assertivo et enuntiativo unius de alio in præsentia ac suppositione certæ conditionis, quin significetur illa illatio necessaria vel consequentia ex tali conditione. Nempe cum dicimus: *Si Petrus hodie viveret, in hac occasione hoc faceret*; non affirmamus, Petrum esse talis virtutis aut conditionis, ut necessario hoc esset facturum, vel ut ex ejus existentia talis effectus necessaria illatione inferatur; sed solum affirmamus talem effectum de facto fuisse conjungendum cum illa causa, si exitisset.

Id probo «primo ex comunni sensu et intentione omnium sic loquentium: neque enim volunt affirmare aliquid per se falsum, sed aliquid quod probabile sit aut verosimile: quod non esset, nisi in illo sensu proferretur». Nam propositiones omnes affirmativæ, nullam habentes consequentiam necessariam, si proferantur, aut intelligantur in sensu stricto conditionali, prædictam consequentiam importante, sunt prorsus falsæ; et e converso veræ sunt negativæ, ut patet. «Unde etiam viri docti non statim rejiciunt has locutiones, vel ab illis dissentiunt ut falsis; sed vel ambigui sunt, vel judicium suspendunt, quia vident rem esse incertam, vel illi parti assentiuntur, quam pluribus conjecturis niti existimant. Signum ergo est, in his locutionibus non affirmari illationem ex vi antecedentis, sed solam conjunctionem unius cum alio in tali eventu» (1).

Probatur secundo ex re ipsa, «quia hic sensus et modus significandi et affirmandi unum de alio ex hypothesi, non repugnat rebus significatis, et alioquin est rebus ipsis consentaneus... Nam quidquid mente concipitur, potest etiam enuntiarî. Sed totum hoc mente concipitur: *Postulo Petro in tali statu et occasione, non quidem necessario peccabit, poterit tamen peccare; et pensatis omnibus conjecturis, verosimilius est illum peccaturum*. Ergo potest de Petro sub conditione talis

(1) Suarez, loc. cit. num. 8.

status et occasionis enuntari *simpliciter* illum peccatum. Dico *simpliciter*, quia non est necessaria, talem enuntiationem esse modalem, v. g. *probabile vel contingens* ut plurimum esse, illum peccatum, sed simplicem seu de *inesse*, ut dicunt. Quod non solum in vocali enuntiatione videtur per se notum, sed etiam in humanæ mentis iudicio: quia quando homo interius conficit huiusmodi enuntiationem, et de illa iudicat, sicut non iudicat esse impossibilem aut evidenter falsam, ita non solum iudicat probabilem aut verisimilem, ac si hoc ipsum sit pars objecti illius iudicii. Alias iudicium esset evidens et certum, cum tamen homo non assentiatur evidenter, sed cum formidine. Igitur sicut in propositione de præterito aut de præsentem, de cuius veritate non mihi evidenter constat; si tamen habeo probabilem conjecturam vel auctoritatem, non solum iudico esse *probabilem*, sed *simpliciter* iudico ita esse vel fuisse, quamvis cum formidine: ita in præsentem, proposito illo objecto sub illa conditione, potest intellectus ex conjecturis absolute iudicare, hoc esse eventurum, si illud fiat. Hoc ergo ipsum potest simpliciter illis propositionibus significari...» (1).

Dicendum ergo est prædictas propositiones non esse intrinsece falsas et impossibiles, ideoque non ex hoc capite carere illas determinata veritate (2).

Dices 1.º Propositiones illæ conditionales in hoc sensu pure assertivo expositæ, vel sunt categoricæ vel sunt hypotheticæ. Atqui neutrum videtur dici posse.

Respond. 1.º Quæstionem fieri hac de re posse solum de nomine, quæ parum refert. Cum enim constet prædictum sensum exprimi posse per illas locutiones, quid, quæso, interest, utrum vocentur categoricæ, an vero hypotheticæ?

Respond. 2.º huiusmodi propositiones *formaliter* et ex *vi verborum* esse hypotheticas; quoad sensum vero æquivalere categoricis. Et ratio est, quia locutio istius formæ «ex hypothesi tantum affirmat, et quia illa hypothesis non

(1) Suarez, loc. cit. num. 9 ubi plura.

(2) Vide Suarez, loc. cit. num. 11. Et lege si lubet, eodem modo hanc rem probantem P. Didacum Ruiz de Montoya, disp. 68, sect. 2, et sect. 9.

significatur ut ponenda in re: ideo habet formam et modum conditionalis, et ita nos de illa loquimur. Non tamen est ex illis conditionalibus, quæ fundantur in formalilatione, et quæ affirmant necessariam consecutionem unius ab alio; sed ex illis, quæ affirmant tantum conjunctionem seu dimanationem unius ab alio, non ut necessariam, sed ut *futuram tantum*, si alterum ponatur. Et in hoc participant hæ propositiones rationem conditionalium locutionum, quia non absolute significant aliquid, sed ex hypothesi; et requirunt bonam illationem et consecutionem, non formalem, ut sic dicam, sed materialem, ideoque non necessariam ex vi talis causæ, sed solum ita futuram ex determinatione ejusdem causæ. Neque hic modus conditionalium fuit incognitus Dialecticis; nam ipsi ponunt conditionales, quas vocant promissivas, quæ non significant necessariam illationem, et alias etiam vocant per se probabiles. Quoad sensum autem æquivalent hæ propositiones propositionibus categoricis, in quibus unum simpliciter de alio affirmatur: solumque differunt, quod in his prædicatum non dicitur de subjecto absolute concepto, sed solum posito sub hac aut illa conditione» (1).

Dices 2.º Huiusmodi propositiones ex vi et modo suæ significationis sunt affirmativæ, et de subjecto non supponente, quod ex vi talis affirmationis nec est, nec fuit, nec erit. Atqui propositiones affirmativæ de subjecto non supponente falsæ sunt ex Dialecticorum regulis. Ergo....

Respond. 1.º Non omnes huiusmodi propositiones sunt affirmativæ, sed dantur quædam negativæ, in quibus nempe negatur effectus, ut v. g.: *Si Petrus in tali occasione vocetur, non convertetur*. Ergo saltem istæ, licet de subjecto non supponente, poterunt esse veræ aut non falsæ. Respond. 2.º, *neg.* Major. Nam in quacumque locutione, ut vera sit, subjectum debet supponere juxta exigentiam copulæ. «Unde in propositionibus, quæ dicuntur abstrahere a tempore, non requiritur, ut subjectum supponat pro re, quæ aliquando est, fuit, vel erit, sed solum secundum esse essentialis seu possibile. Sic ergo in præsentem, quia hæ propositiones non

(1) Suarez, loc. cit., num. 10.

significat aliquid absolute futurum, neque firmiter existentiam unius vel alterius extremi, sed solam conjunctionem unius cum alio, si alterum in esse ponatur; ideo non requirunt absolutam suppositionem pro re aliquando existente, sed solum conditionalem, prout per copulam significatur» (1).

Nec dicas 3.º cum Ledesma et Curiel apud Ruiz de Montoya (2), propositiones hujusmodi nihil significare ante decretum divinæ voluntatis, nec subordinari alicui conceptui, sed perinde proferri ab hominibus, ut proferrentur a psittaco. Respondebo enim id falsum esse, ut constat ex dictis, et ex sensu communi omnium, tales propositiones audientium (3).

Nec potest dici securum β), nempe propositiones hujusmodi esse incertas ac suspensas seu indeterminatas in ordine ad veritatem vel falsitatem. Etenim primo nihil obstat his locutionibus ad determinatam veritatem vel falsitatem ex modo et forma enuntiationis, ut satis constare potest ex dictis in præcedenti parte; tum quia affirmatio vel negatio unius de alio multimodis significari potest; neque ulla repugnantia est in eo, quod aliquis eligat hanc formam conditionalem in sensu pure assertivo; tum quia ex communi modo loquendi et interpretandi locutiones hujusmodi eruiunt talem illas habere sensum: unde quando quis ita loquitur, auditores non remanent in ancipiti, sed sæpe assentiuntur, vel credunt dictis, vel negant etiam, aut contradicunt, aut dubitant de veritate assertionis, id quod non contingeret, si nihil determinate verum aut falsum exprimeretur illa forma loquendi. Cogita v. g., quid passim intendat loquens, intelligantve audientes has vel similes locutiones: *Si nunc in vivis esset falsus rex, res publica prospere gereretur; Si venisses domum besterna die, optimum prandium paravissem; Si talis medicus ad pauperem ægrotum vocaretur, gratis curaret illum; Si Petrus esset Romæ, ingrederetur Religionem, etc.* (4).

(1) Suarez, *ibid.*, num. 12.

(2) *De scientia Dei*, disp. 68, sect. 2, num. 9.

(3) Cfr. Ruiz, *ibid.*

(4) Vide Suarez, *loc. cit.*, num. 13. Fuse et erudite id explanat Ruiz, citata disp. 68, sect. 5.

Deinde neque ex parte rei significatæ carent illæ propositiones veritate aut falsitate determinata. Nam jam supra ostendimus in propositionibus de futuris contingentibus absolutis inesse determinatam veritatem. Atqui eadem rationes valent pro istis propositionibus, contingentia solum sub conditione significantibus.

Et hanc Minorem probo 1.º, quia futura etiam absoluta «quamdiu non sunt, nihil sunt, nec in causis suis habent determinationem: et quia conditionalis in hac materia non differt ab absoluta, nisi in conditione, qua completa, propositio redditur absoluta. Et cum proportione sic est determinata veritas in conditionatis, sicut etiam in absolutis locutionibus» (1).

2.º «Si Petrus constitueretur in tali occasione et cum tali tentatione, necessario peccaturus erat, aut non peccaturus; et ita illa conditionalis de disjuncto extremo sine ulla controversia est vera, quia est necessaria. Non poterat autem Petrus utrumque efficere. Ergo *in re* unum erat effecturus, quod in se determinatum esset, quamvis nos lateat, quid illud sit. Ergo si nunc per illam propositionem id affirmatur, quod facturus erat, illa affirmatio est vera, et contradictoria falsa. Vel e converso, si non erat facturus, affirmatio erat falsa, et negatio vera. Ergo *in re* semper una pars est determinata, etsi nos lateat» (2).

3.º «Si Deus v. g. postquam voluit Petrum creare, et in tali opportunitate constituere, aut permittere, vidit illum peccaturum, jam de illo conditionalis hæc est vera: *Si Petrus creatus, in tali occasione peccabit*. Ergo etiamsi intelligeretur illa oratio prius ratione, quam Deus velet, vel absolute decrevisset Petrum creare, etiam illa propositio erit vera determinata».

«Prob. conseq., quia jam habuisset ex tunc conformitatem cum re significata. Hanc enim non fecit, sed ostendit potius, et manifestavit effectus subsequens (in tempore), postquam Deus voluit Petrum creare, etc., (et constituere vel permittere in illis adjunctis et occasionibus, in quibus

(1) Suarez, *ibid.*

(2) *Id.*, *ibid.*

peccabit). Ergo eadem ratione omnis conditionalis similis intellecta et cogitata in illo signo, antequam Deus aliquid decreverit, aut voluerit de illo antecedente sub conditione sumpto, est determinate vera, aut determinate falsa, quia statim ac Deus ponere vult in esse illud antecedens, absolute determinatum est, quid ex illo sequendum sit, vel non sit. Ergo illud ipsum antea sub conditione prolatum, erat determinate verum, aut determinate falsum juxta exigentiam obiecti... (1).

«Quod si respectu eorum, quæ aliquando futura sunt, hoc recte intelligitur, pari ratione etiam iis, quæ de facto non sunt futura, intelligimus similem veritatem conditionalem inesse, etiamsi conditio nunquam sit ponenda: nam est eadem omnium ratio, et, quantum est de se, eodem modo se habent in illo signo rationis, in quo apprehenduntur ante voluntatis Dei determinationem ad hoc vel illud efficiendum» (2).

Præterea 4.º probatur eadem Minor principalis argumenti. Quia omnis propositio asserens unum de alio, vel simpliciter enuntians factum, aut determinate vera est, aut determinate falsa. Nam veritas vel falsitas propositionis desumitur ex eo, quod enuntiet, vel non enuntiet quidlibet, prout est in se. Atqui quidlibet in se aut est determinate, aut non est determinate, ex vi principii de excluso medio. Nam licet *necessitas*, *obligatio* et similia possint non determinate verificari in re; at esse vel factum aliquod necessario aut est determinate, aut non est. Itaque supposito, quod Petrus existat Romæ, quomodo fieri potest, ut neque in re ipsa ingrediatur religionem, neque non ingrediatur determinate? Prout ergo ingrederetur, vel non ingrederetur, propositio alterutrum enuntians aut est determinate vera, aut est determinate falsa (3). Item in omni disjunctiva vera, una pars extremorum contradictoriorum debet verificari in re. Atqui hæc propositio: *Petrus in tali occasione, si illi offerretur, peccaret, vel non peccaret*, est vera

(1) Suarez, *ibid.*, num. 14. Cfr. Ruiz, *disp.* 68, *sect.* 4 num. 3, 1.

(2) Suarez, *ibid.*, num. 15.

(3) Suarez, *ibid.*, num. 15. Cfr. Ruiz, *disp.* 68, *sec.* 3.

disjunctiva utpote ex membris oppositis coalescens. Ergo alterutrum verificaretur determinate (1).

Itaque propositiones de futuris conditionatis habent determinatam veritatem, ac proinde scibiles sunt, et consequenter sciuntur ab intellectu infinito Dei.

Probatur propositio 4.º Scientia conditionatorum mirifice confert ad explicandam certam et infallibilem simul ac suavissimam Dei providentiam; immo sine ipsa non videtur satis conciliari infallibilitas providentiæ divinæ cum creata libertate. Ergo agnoscenda in Deo est scientia conditionale futurorum.

Antecedens probatur per partes: a) *Scientia contingentium conditionate futurorum valde servit ad reddendam rationem infallibilitatis providentiæ, salva libertata creata*. Nam si antecedenter ad quodlibet decretum divinæ providentiæ præsupponamus Deo prælucere notitiam non solum omnium mediorum, ex quibus possint hi vel illi fines obtineri, hi vel illi effectus sequi, sed etiam eorum omnium, ex quibus de facto hi vel illi fines obtinerentur, hi vel illi effectus sequerentur, non quidem ex natura et indole talium mediorum, sed ex libera determinatione voluntatis; plane intelligitur, quomodo providentia Dei hanc vel illam seriem et combinationem causarum et effectuum decernens, hos vel illos fines ex mediis, quæ prædicto modo efficacia prævisa sunt, eligens, certissima simul sit ac suavissima, et consequenter prudentissima. Et sic etiam inter homines usu venit, ut prudentes moderatores, qui suaviter volunt subditos regere ad finem aliquem, aut certas actiones ex iisdem obtinere, quanta possunt sagacitate investigant media illa et opportunitates sive temporum sive adjunctorum, quibus adhibitis, subditi libenter ac liberrime vel sine magna reluctantia adducerentur ad exsequendam voluntatem moderatorum.

Probatur jam antecedens quoad alteram partem (β): *Prædicta scientia videtur necessaria, ut certo simul ac suaviter omnia ordinet divina providentia*. Nam providentia Dei, necesse est, ut ab aeterno decernat omnia, et fines assequendos et media eligenda. Quando ergo decernit certum aliquem

(1) Vide Suarez, *loc. cit.*, num. 15, ubi plura, si lubet, require,

finem obtinere, v. g. vocationem S. Petri et aliorum Apostolorum in apostolatum, vel prænoscit certo se per media et auxilia, quæ eligit assecuturum esse illum finem, vel non. Si non præscit, providentia Dei Petrum in apostolatum eligentis certa et infallibilis esse nequit. Si vero prænoscit, vel videt media illa sive auxilia, quæ decernit adhibere, ideo finem obtentura esse, quia ex sua natura sunt impossibilia cum dissensu, vel non. Si primum dicas, providentia Dei in eo casu certa quidem foret atque infallibilis, non tamen posset, ut videtur, conciliari cum libertate Petri. Quomodo enim Petrus habeat hic et nunc potestatem dissentendi vocationi, si Deus per talia media decernat illum vocare, quibus resistere nequit? Si vero media, per quæ prænoscit Deus Petrum consensurum esse vocationi, non sunt ex natura sua impossibilia cum dissensu, adest præcise casus scientiæ contingentium conditionate futurorum: videt nempe Deus antecederet ad absolutum decretum providentiæ suæ, Petrum, si talibus vocaretur auxiliis, consensurum esse, quamvis auxilia illa non habeant necessariam connexionem cum consensu. Ergo, nisi admittatur scientia hujusmodi in Deo, providentia divina aut erit cæca et imprudens, incerta et fallibilis, aut, si certa sit, non poterit stare cum creata libertate (1).

Dices cum Magistro Didaco Alvarez, Ledesma, Navarrete, Cabrera (2) aliisque, Deum ante decretum suæ voluntatis, non egere alia scientia, quam naturali, per quam novit suam omnipotentiam efficaciamque suæ voluntatis et motionis. Per illam quippe scientiam, non vero per mediam, prænoscit, quod, si ipse voluerit hominem convertere, et dare illi auxilium natura sua efficac, converteret illum.—
Respondeo, Deum respiciendo duntaxat suam omnipotentiam et efficacitatem motionis non posse habere certitudinem de effectu conversionis secuturo, nisi motio illa et auxilium omnipotentis sit natura sua connexum cum consensu, vel impossibile cum dissensu, qualis est prædeterminatio

(1) Vide Suarez, loc. cit., sect. 4; Ruiz de Montoya, disp. 69 per totam.

(2) Apud Ruiz de Montoya, loc. cit., disp. 69, sect. 2, num. 2.

physica. At hoc est, quod satis perspicere non possumus, prout suo loco fuse probabitur, quomodo talis motio coherere cum libertate (1).

SOLVUNTUR DIFFICULTATES.

100. **Objic. 1.** Non raro sacra Scriptura enuntians prædictiones aliquas hujusmodi futurorum, utitur particulis dubitativis, *forsan, forte*, etc. Ex quo videtur colligi notitia solum conjecturalis, quæ Deo insit conditionate futurorum contingentium.

Respond., *neg.* assertum. Nam, ut notat Suarez ex pluribus PP., hæc particula interdum additur alicujus mysterii significandi causa, scilicet vel ad denotandum arbitrii libertatem, ut Hieronymus et aliiasserunt; vel ad significandam difficultatem talis effectus, ut ait Gregorius (homil. 18 in *Ezechielem*). Interdum vero (ut Ambrosius, lib. 2, *De penit.*, cap. 5) est phrasis et modus loquendi Scripture, quæ humano more ad homines loquitur; quod significavit etiam Augustinus (tract. 37 in *Joann.*; et *Enarrat. in Psalm. 2*, circa illa verba: *Ne quando irascatur Dominus*). Ulterius in græcis codicibus sæpe est particula, quæ certitudinem potius, quam ambiguitatem denotat, et verti posset: *Utique, sane*, etc., ut notat Abulensis et Jansenius, Carthusianus et Titelman (in *Matth.* cap. 11.) et Cardin. Toletus (in *Joann.* 4, 3 et 8) (2).

Objic. 2.º Propositiones hujusmodi de contingentia conditionate futuro veritatem determinatam non habent, nec proinde certo scibiles sunt. Ergo neque a Deo sciuntur. Sane, non est major ratio, cur in tali occasione Deus videat Petrum peccaturum esse potius, quam non esse peccaturum, cum utrumvis facere possit.

Respond., *neg. antec.*, et probationem *disting.* Non est major ratio ex parte Dei, *concl.*; ex parte objecti, *nego*. Nam si in hujusmodi orationibus quæretur ratio ex parte Dei, cur cognoscat ex duobus contradictoriis unum esse futurum

(1) Vide plura de his apud Ruiz de Montoya, loc. cit., sect. 2.

(2) Suarez, loc. cit., lib. 2, cap. 1, num. 7. Quæ de re fuse Ruiz de Montoya in disp. 70, sect. 2 seqq.

potius, quam aliud; respondetur, ex parte Dei non esse quærendam rationem, quia ejus virtus seu lumen de se indifferens est ad judicandum et sciendum, quidquid in re sit futurum, sive hoc sit, sive illud, indifferentia, inquam, eminenti seu virtuali et ad omnia sufficiente juxta exigentiam objectorum. Si vero ex parte objecti quærat ratio, ob quam hoc potius, quam illud, sit scibile, hæc non est alia, nisi quia in re hoc potius futurum esset, quam illud. Quod si ulterius hujus ratio inquiretur, sola... libertas et usus ejus (cum auxilio gratiæ) est ratio talis futuritionis ex parte objecti. Quod si tandem urgeatur, et inquiretur, unde constare possit, quæ sit illa pars, ad quam esset talis voluntas determinanda; respondetur hoc jam esse inquirere modum seu medium illius scientiæ: de quo in sequenti articulo dicendum est» (1).

Objic. 3.º Si Deus cognosceret enuntiabilia hujusmodi conditionate futura, cognosceret etiam omnia, quæ a nostro intellectu excogitari possunt, atque adeo etiam illa, quæ sunt penitus disparata, in quibus nulla penitus est connexio inter extrema; item cognosceret propositiones conditionales de subjecto communi, abstrahentes, a singularibus personis vel circumstantiis, qualis est hæc: *Si homo creatur, erit albus*; et similes. Atqui hoc dici nequit. Ergo... Major patet, quia rationes nostræ, si quid valent, idem evincunt etiam pro quacumque conditionali. Minor vero probatur, quia non apparet, quomodo possit cognosci veritas propositionum disparatarum aliarumque de subjecto communi.

Respondeo. Sunt, ut superius innui, qui majorem propositionem *negent* quoad utramque partem. Ego verum malim *concedere* primam partem, et *negare* secundam. Et ratio prioris est, quia licet conditionales disparatæ, si proferantur ad exprimendam illationem vel dimanationem unius extremi ab altero, falsæ sint; si vero solam significant concomitantiam seu cõexistentiam duorum illorum extremorum in ordine ad eandem durationem, possunt habere suam veritatem aut falsitatem determinatam, quam Deus sciat, oportet. At

(1) Suarez, Op. cit., lib. 2, cap. 6, num. 3, ad 1.um Cfr. Ruiz, disp. 69, sect. 8, num. 3.

conditionales de subjecto communi seu indefinitæ videntur non cognosci a Deo in illa abstractione, nisi quatenus in suis singularibus et ratione illorum veritatem habent; «tum quia, ut Aristotelis alias dixit, hujusmodi prædicata contingentia non conveniunt speciei, nisi quatenus conveniunt alicui individuo, tum quia Deus nihil confuse intuetur, sed distinctissime et intuitive, prout est aut futurum est, aut esset in re; hoc autem modo nihil horum videtur, nisi prout in singulari existit. Visis autem omnibus singularibus, etiam in illis videt Deus naturas communes, et quidquid nos possumus de illis conceptis in confuso vere prædicare. Atque hoc modo, quacumque ratione hæc conditionales a nobis concipiuntur, non subterfugiunt scientiam Dei» (1).

Objic. 4.º Admissa scientia conditionatorum, sequitur Deum habere cognitiones contingentes et simul independentes a sua voluntate: quod videtur absurdum. Antecedens constat, quia si Deus scit Petrum, in tali occasione positum, peccatum esse; quamvis Deus posset non velle aut non permittere Petrum in ea occasione constitui, tamen quod in ea constitutus Petrus non peccet, nequit Deus impedire, cum supponatur præcivisse ita facturum esse.

Respondeo concedendo sequelam, et *negando* Minorem, quia necessitas illa, quæ in tali hypothesi adest in Deo videndi peccatum, non est absoluta, sed pure conditionata, et consequens futuram determinationem causæ liberæ: quæ nullam ponit in Deo imperfectionem, quin potius arguit perfectionem, siquidem ad perfectionem Dei spectat, quod *non possit non agnoscere* rem, prout *est, vel esset*. Quod si hoc imperfectionem importat, imperfectio eadem reperitur in scientia contingentium absolute futurorum, ut per se innotescit. Addo etiam illud, prædictam necessitatem sequi ex usu liberæ voluntatis divinæ, a qua pendet positio conditionis: nisi enim Deus libere creasset Petrum, libereque voluisset, aut permisisset illum constituere in tali occasione, peccatum esse non potuisset: unde tandem scientia peccati

(1) Suarez, loc. nuper cit., num. 4.

illius semper importat habitudinem ad voluntatem liberam Dei sub prædicta conditione (1).

Objic. 5.º Scientia conditionatorum nullatenus deservit ad explicandam rationem divinæ providentiæ. Nam ad hoc necesse est, prædictam scientiam præcedere ratione liberam determinationem voluntatis divinæ circa res ad extra agendas. At consequens falsum est. Sane scientia hæc si datur in Deo, non est necessaria, sed libera et contingens. Ergo supponit ex parte objecti liberam determinationem, saltem ut futuram aliquo modo. Ergo multo magis supponit in ipsamet voluntate Dei liberam determinationem, non solum ut futuram, sed etiam ut præsentem et æternam. Patet hæc ultima consequentia, quia tam necessaria est voluntas divina actu existens sub omni conditione suæ actualis existentie, sicut est voluntas creata in esse possibili, sub quacumque conditione vel occasione possibili. Unde in quocumque signo rationis intelligitur cognita a Deo voluntas creata, ut possibilis in hac vel illa occasione, intelligitur voluntas increata ut existens actu disposita ad volendum. Ergo sicut ante illam scientiam voluntatis creatæ supponitur ut futurum, quid faceret illa voluntas in tali occasione; ita et in voluntate increata supponitur, quid facit, et quid vult, quia jam tota illa causa non ponitur sub conditione, sed ut existens» (2).

Respondeo, *neg.* assert. Ad probationem, *neg.* Minor. Probatio vero adjuncta nihil contra evincit, «sed ad summum concludit, in eo signo rationis, in quo Deus præscit de omnibus voluntatibus creatis, futuris seu possibilibus, quid futuræ essent sub quacumque conditione, cognoscere etiam de sua voluntate, quidquid voluntura est libere, vel absolute in æternitate, si talis determinatio libera tantum supponit ea, quæ intrinsece ac necessario conveniunt ipsi Deo; vel certe sub conditione, si supponit aliquid aliud libere futurum in creatura: utrumque autem horum verum est. Nec inde sequitur, quod libertas divinæ voluntatis destruat» (3).

(1) Cfr. Suarez, *ibid.*, num. 5, *Ad tertium*.

(2) Apud Suarez, *op. cit.*, lib. 2, cap. 6, num. 4, *Quarto, ex alio capite...*

(3) Suarez, *ibid.*, num. 6. Vide etiam quæ disputat Eximius Doctor in eodem libro, cap. 8.

Objic. 6.º Propositio conditionalis solam illationem et consequentiam inter conditionem et conditionatum significat. Ergo conditionales de futuro contingenti, utpote quæ nullam important illationem et consequentiam, falsæ reputandæ sunt. Antecedens patet ex S. Thoma, cujus hæc sunt verba: *Ex dictis potest patere, quod veritas emutationis hypotheticæ est in consequentia terminorum, qui sunt in consequente, ad terminos qui sunt in antecedente... Et propter hoc dicitur, quod ad veritatem ejus requiritur, quod antecedens non possit esse verum sine consequente, quia tanta est necessitas consequentis ad antecedens, quod sicut se habet antecedens, ita se habet consequens... Et inde est, quod omnis conditionalis vera est necessaria, et omnis falsa impossibilis, quia ut dictum est, terminus consequentis necessarius sequitur terminum antecedentis (1).*

Respond. *dist.* antec. Propositio stricte conditionalis, *conc.*; propositio, quæ formaliter quidem conditionalis est, virtualiter autem et in sensu assertiva et quodammodo categorica est, *neg.* Resque patet ex dictis in probationibus.

Et similiter solvi potest difficultas, quæ contra libertatem ex admissa veritate conditionalium propositionum circa futura contingentia fit hoc modo: Lex conditionalium est, ut ex positione conditionis sequatur, nec possit non sequi conditionatum. Ergo si vera est hæc propositio: *Si Petrus tali auxilio vocaretur, pœnitentiam ageret*; posito decreto divino, utcumque libero, dandi tale auxilium Petro in tempore, Petrus non poterit non agere pœnitentiam; atque adeo liber non est in assentiendo vocationi Dei.

Ut vides, lex illa conditionalium spectat solum ad conditionales stricte conditionales, in quibus assertitur illatio inter extrema, non vero ad illas, in quibus solum assertitur concomitantia et cœxistentia consequentis cum antecedente absque illatione necessaria.

Objic. 7.º Ut scientia conditionatorum esset infallibilis in Deo, deberet Deus videre infallibilem connexionem inter extrema: secus enim falli posset illa cognitio. Atqui connexio

(1) *Summa totius Logicæ Aristot.*, tract. de emutatione, cap. 4, med. Quæ doctrina supponitur etiam in 1. p., quæst. 14, art. 13, arg. 2, et ad 2.um

hujusmodi infallibilis pugnat cum libertate conditionati. Ergo vel Deus non habet infallibilem cognitionem conditionatorum, vel hæc necessario sequuntur ex conditione.

Respondeo, *neg.* Major., sufficit enim, ut videat infallibiliter connexionem conditionis cum conditionato, quæ de facto detur, quamvis natura sua sit contingens. Quemadmodum ut futura contingentia absoluta infallibiliter videat, necesse non est, ut videat illa infallibiliter aut necessario sequi ex causis eorum, sed quod infallibili cognitione attingat illa, utcumque sint in se ipsis absolute contingentia.

Objic. 8.º S. Augustinus reprehendit (1) ut erroneam scientiam conditionatorum in Semipelagianis. Ergo rejicienda est.

Respondeo, *neg.* antec. Non enim scientiam conditionatorum, sed usum perversum ejusdem reprehendit S. Doctor. Semipelagiani enim docebant, Deum conferre primam gratiam non gratis, sed in præmium meritorum conditionate prævisorum: qua de re videsis Theologos.

Objic. 9.º S. Thomas non uno in loco dividit scientiam divinam in scientiam simplicis intelligentiæ et visionis (2). Ergo nullam admisit scientiam mediam inter utramque. Atqui media vocatur scientia contingentium sub conditione futurorum. Ergo...

Respondeo, scientiam conditionatorum posse revocari vel ad scientiam simplicis intelligentiæ vel ad visionis, ut mox dicetur, et a multis PP. et præcis Doctoribus videtur revocata esse ad scientiam visionis (3).

Objic. 10.º S. Thomas docet, quod quicumque cognoscit effectum in sua causa lanlum, non habet de eo nisi conjecturalem cognitionem (4). Ergo contingentia ex Angelico cognosci certo nequeunt in se ipsis. Atqui futura conditionata non possunt in se ipsis cognosci, cum non habitura sint unquam esse in se ipsis. Ergo...

(1) *De Prædestinat. Sanctor.*, cap. 9 et alibi.

(2) 1 p., quest. 14, art. 9; 3 p., quest. 19, art. 2, ad 2.um; art. 3 corp. fin.; quest. 13, art. 1, ad 2.um; 4.^a *Contr. Gent.*, cap. 66 et 69, etc.

(3) Vide Ruiz de Montoya, *de scientiis Dei*, disp. 76.

(4) 1 p., quest. 14, art. 13 et aliis locis supra citatis.

Respondeo, *conc.* antec. et conseq. Minorem subsumptam *neg.* Et probationem *distinguo*: non habent existentiam in se ipsis absolute, *conc.*; conditionate, *neg.* Sed de hoc plura in sequenti articulo.

Si quis porro sciscitetur, quænam fuerit circa præsentem quæstionem mens S. Thomæ et aliorum Scholasticorum, fatendum in primis est, Doctorem Aquinatem nunquam peculiarem instituisse quæstionem de divina scientia conditionatorum, sive ad eam propugnandam, sive ad impugnandam. Negari tamen nequit, Aquinatem agnovisse hujusmodi scientiam, nec semel supposuisse in aliis tractandis quæstionibus.

Nam in primis in *Catena Aurea* sequens Patres antiquiores, ita interpretatur verba illa S. Matthei (1): *Vae tibi Corozaim, vae tibi Belsaida*, etc., ut supponat in Deo prædictam scientiam (2).

Alibi exponit conveniens fuisse, ut Deus permitteret primum hominem tentari a diabolo, etiamsi præsciret fore, ut ille tentationi succumberet (3); et mox apertius hæc subjicit: *Sicut Deus sciebat, quod homo per tentationem in peccatum esset dejiciendus; ita etiam sciebat, quod per liberum arbitrium resistere poterat tentatori* (4). En scientiam peccati libere futuri, supposita tentatione, et quidem scientiam antecedentem decretum absolutum permitendi tentationem, ut colligitur ex contextu. Tota enim difficultas ibi resolvenda versabatur circa convenientiam permitendi tentationem, supposita prævisione lapsus.

Præterea contra convenientiam creandi fœminam in prima rerum productione hoc sibi objicit S. Thomas argumentum: *Occasionem peccatorum sunt ambulandæ. Sed Deus præsciebat, quod mulier esset futura viro in occasionem peccati. Ergo non debuit mulierem producere* (5). Hoc argumentum evidenter supponit scientiam præviam ad decretum absolutum creandi

(1) *Matth.* cap. 11, vers. 7.

(2) Lege ibid. integrum locum, *In Matthæum*, cap. 11, paragr. g. (3) 2.^a 2.um, quest. 165, art. 1. Cfr. 2.º dist. 23, quest. 1, art. 2.

(4) *Ibid.* 2.^a 2.um, quest. 165, art. 1, ad 2.um

(5) 1 p., quest. 92, art. 1, arg. 3.

Mens S. Thomæ
circa
scientiam
divinam condi-
tionate
faturosum:

mulierem, ut patet. S. Thomas vero non solvit illud negando tale suppositum, sed recurrendo ad alia principia (1).

Eadem scientia evidenter supponitur in sententia, quam refert Angelicus (2), dicentium, *quod merita sequentia prae-destinationis effectum sunt ratio prae-destinationis. ut intelligatur, quod ideo Deus dat gratiam alicui, et praeordinavit se ei daturum, quia praescivit eum bene usurum gratia; sicut si rex det alicui militi equum, quem scit eo bene usurum*. Hanc tamen sententiam non refutat negando illam scientiam conditionatorum, quod fuisset optimum medium ad repellendum contrarium errorem, si non illam admisisset S. Doctor. Similia docet in quaestione sexta *de veritate* (3).

Adde, quod alibi (4) tractans S. Thomas rationem Augustini, cur Christus tali tempore voluit incarnari et evangelium praedicari, quia praescivit tunc fuisse plures in eum credituros, illius occasione attingit etiam locum Matthaei (cap. 11) de Tyriis et Sidoniis; et cum eodem Augustino, libro *de Dono Perseverantiae* (cap. 9) sentit verba illa Christi dicta fuisse per absolutam revelationem poenitentiae, quae futura esset in Tyriis et Sidoniis, si conditio illa in eis fuisset impleta: et occulto iudicio divinae praedestinationis tribuit, quod, non obstante illa praescientia, non fuerint talia signa apud illos facta (5).

Simile iudicium ferendum est de prae-destinatione; qui licet ex professo non tractarunt hanc quaestionem de scientia divina conditionatorum, nihilominus scientiam huiusmodi eos agnovisse, colligitur, tum ex eo quod saepe cum incidere in sententiam Patrum et Magistrum Sententiarum, in quibus praedicta scientia continebatur, aut supponebatur, nullum de hoc dubium moverunt; tum quia et ipsi saepe proposuerunt, ac solverunt plures alias quaestiones aperte supponentes eandem conditionatorum cognitionem, ut v. g. de permissione peccati, quod Deus praevideat futurum, vel tentationis hominis, quem casurum praenovit, etc., etc. Hinc P. Didacus Ruiz de

(1) *Ibid.*, ad 3.um.

(2) 1 p., quest. 23, art. 5. Cfr. *ibid.* ad 1.um.

(3) *Artic.* 2, ad 1.um et ad 7.um.

(4) 3 p., quest. 1, art. 5, ad 2.um.

(5) Suarez, *Prolegom.* 2.^a tract. *de Gratia*, cap. 6, num. 6.

Montoya (1) alique referunt pro hac sententia, praeter S. Thomam, Magistrum Sententiarum, S. Bonaventuram, Albertum M., Alexandrum Halensem, Vincentium Bellovacensem, Aegidium Romanum, Richardum, Henricum, Scotum, Durandum, Carthusianum, Argentinatem, Gregorium, Marsilium, Majorem, Gabrielem, Dezam, Hadrianum, Capreolum, Cajetanum, Sotum, Viguarium, aliosque plurimos DD. posteriores.

Unum tamen praeterire non possum, pium nempe et eruditum virum ex S. Ordine Canonicorum Regularium S. Augustini, Abbatem Cellensem, qui sub nomine *Idiotæ* hac scripsit trecentis prope annis ante exortas controversias de *Scientia media*: *Nec tantum oculus Dei ea prospicit, quæ aliquando erunt, sed etiam quæ re ipsa non erunt, essent tamen, si aliquid aliud poneretur. Sic enim, Davide rogante, an si ipse in Ceila maneret, et Saul eo veniret, Cellita essent eum tradituri, respondit: Tradent. Tam ergo perspicax est divinus oculus, ut rem, quæ futura non erat, si David ibi mansisset, et Saul eo venisset, praecognoverit perinde, ac si absolute futura fuisset; nimirum illud quod fieret, aut non fieret, si conditio aliqua poneretur, est aliquid verum determinate. Non enim utrumque contradictorium verum, aut neutrum, sed alterum duntaxat vere tunc accideret. Cum igitur oculus divinus perspiciat omne verum, non potest Deus hoc ignorare* (2).

Difficultates theologicas missas facimus, ne nimii simus, neve alienis quaestionibus implicemur; eas, qui velit nosse solutas, reperiet apud Ruiz de Montoya, Suarez, aliosque Theologos passim.

ARTICULUS III

In quo medio cognoscat Deus contingentia conditionate futura: et an admittenda sit scientia media.

101. Hic est cardo difficultatis in controversia circa divinam cognitionem conditionate futurorum. Hæc enim, si

Ratio
difficultatis.

(1) Ruiz, disp. 67 per totam. Cfr. disp. 62, sect. 1, num. 17, 18.

(2) *Tract. de Oculo mystico*, cap. 15, num. 12 apud Martinez, *Deus sciens*, contrav. 4, disp. 3, sect. 2, fin.

res bene perpendatur, videntur non posse in se ipsis immediate cognosci, cum nec sint ex terminis ipsis cognoscibilia, nec unquam sint exitura in se ipsis: aut saltem, si exitura sunt ex vi divini decreti ponendi conditionem; quando ut pure conditionata considerantur antecedenter ad tale decretum, nondum concipiuntur tamquam existentiam absolute habitura. Quare non facile intelligitur, quomodo futura conditionata in se ipsis cognosci a Deo possint, sicut cognoscuntur absoluta. Aliunde vero non apparet, in quo alio medio ista objecta possit Deus intueri (1). Nihil ergo mirum, si plures hac de re excogitatae fuerint sententiae, quemadmodum dictum est etiam de medio, quo Deus cognoscit absolute futura. Et difficultas, ut per se patet, respicit solum medium objectivum. Plane enim constat apud omnes catholicos, quantum attinet ad medium ac principium subjectivum, Deum se ipso suaque essentia cognoscere conditionate futura, sicut reliqua omnia, sive haec per modum luminis intellectualis, sive per modum speciei intelligibilis, sive per modum actus intelligendi a nobis consideretur; est enim essentia divina suum lumen intellectuale, sua species suusque actus intellectionis.

Prima opinio,

varie
explicita.

Prima ergo sententia docet Deum cognoscere contingentia conditionata futura in decreto suae voluntatis. Hoc decretum quidam apud Ruiz de Montoya (2) ita explicabant, ut non vellent Deum de facto habere decretum ullum circa huiusmodi conditionata, sed habiturum esse illud, si conditio poneretur; et in huiusmodi decreto, quod non est, sed foret, si daretur conditio, Deum videre conditionata. Haec tamen explicatio aperte supponit Deum scire, quid ipse volturus aut decreturus esset circa conditionatum, si voluisset alias circumstantias adhibere, quas non adhibet; ideoque supponit in Deo cognitionem conditionatam suorum propriorum actuum, qui procul dubio non viderentur in decreto divino, sed in se ipsis; et sic inducit scientiam mediam circa divinos actus

(1) Vide Suarez, opusc. *de scient. futuror. conting.*, lib. 2, cap. 7, num. 2, ubi lucidissime proponitur summa huius rei difficultas. Cfr. Ruiz, disp. 73, sect. 1, num. 1, 2, 3.

(2) Disp. 71, sect. 1, num. 3, 7.

conditionate futuros (1). Quare communissime huius primae sententiae assertores rem aliter exponunt.

Dicunt Deum conditionata videre in decreto *subjective absoluto* et *objective conditionato*, quia nempe Deus habet actu ab aeterno decretum obtinendi conditionatum, si conditio poneretur; v. g. habet decretum eliciendi conversionem a Petro, si daretur ipsi tale auxilium; vel habet decretum, quo statuit, ut poenitentiam in cinere et cilicio agerent Tyrri ac Sidonei, pro casu in quo apud eos facta fuissent signa, quae facta sunt Corozaini et Bethsaida. Itaque decretum istud ex parte Dei est absolutum, utpote jam actu existens independentem ab ulla conditione, ex parte vero objecti est conditionatum, quia effectus ejus pendet ex conditione, qua non purificata, effectus nunquam erit. «Dicimus... decretum absolutum ex parte actus seu ex parte Dei et conditionatum circa objectum non esse aliud, inquit Magister Joannes a S. Thoma, quam actum de facto et in re positum et habitum a Deo, circa objectum tamen non ponendum de facto et producendum in re, sed sub conditione habendum: quales actus frequentissimi apud nos sunt... ut si habeam hunc actum: *Si Petrus tali die venerit ad me, parabo illi hospitium*» (2). Caeterum decretum huiusmodi, saltem ut communiter defendi solet, est decretum praedeterminandi; et quoniam tale decretum infallibiliter connectitur cum effectui, ideo statuitur tamquam medium infallibilis certissimaeque cognitionis (3). Er celeberrimam sententiam RR. Patrum Praedicatorum de decretis subjective absolutis et objective conditionatis, sive illa prius invenerit Magister Didacus Alvarez (4), sive Magister Franciscus Zumel, prout superius retuli (5).

Decreta subjective absoluta et objective conditionata.

(1) Cfr. Ruiz disp. 71, sect. 5, num. 14; Suarez, opusc. *de scient. futur. conting.*, lib. 2, cap. 7, num. 12.

(2) Joann. a S. Thoma, *De Deo*, disp. 20, art. 2, *Decreta libera absoluta pro conditionatis futuris*.

(3) Cfr. Ferdinand. Bastida (apud Livin. Meyer, *Histor. Congreg. de auxil.*, lib. 5, cap. 47); Suarez (Opusc. *de scient. futur.*, lib. 2, cap. 7, num. 8 seqq.), Ruiz (disp. 71).

(4) Vide ipsum lib. 1 *Respons.*, cap. 4, num. XI.

(5) Vide supra, num. 98, pag. 356 in nota.

Secunda opinio, Alia sententia tenet futura contingentia cognosci posse in comprehensione voluntatis creatæ omniumque auxiliorum et circumstantiarum, quæ possunt ad operandum juvare vel impedire. Hoc est idem ipsum medium, in quo Durandus et Argentinas alique opinati sunt Deum videre contingentia absolute futura, quemadmodum jam retulimus, ac refutavimus. Hanc etiam sententiam videtur explicasse ac secutus esse P. Ludovicus Molina, cum docuit Deum conditionate futura videre in supercomprehensione voluntatis creatæ. Quamvis enim vix ullam admittat esse possibilem collectionem circumstantiarum, ex qua infallibiliter etiam infallibilitate duntaxat morali inferatur actus liber; adhuc tamen concedit, in voluntate creata cum omnibus circumstantiis, posse Deum omnia futura conditionata cognoscere, «quatenus altissima et eminentissima comprehensione superat omnes creaturas, ac subinde comprehendit complexiones omnes contingentes et liberas non modo secundum esse possibile, sed etiam secundum esse futurum sub conditione et hypothese, quod Deus statuatur creare hunc vel illum ordinem rerum et causarum cum his aut illis circumstantiis» (1).

tertia, Alia est sententia eorum, qui censent Deum conditionate futura videre in suis ideis ac rationibus æternis; quam refert, refutat Molina (2).

quarta, Ultima denique sententia, ut quasdam alias parum diversas omittamus (3), est eorum, qui docent futura huiusmodi Deum cognoscere in se ipsis. Hæc est communis opinio inter auctores Societatis Jesu cum Suarez (4), Ruiz de Montoya (5), Fonseca (6), Lessio (7), Martinez (8). Eidemque

que communi

(1) Ruiz, disp. 73, sect. 3, num. 18. Cfr. Suarez, opusc. de scient. futur., lib. 2, cap. 7, num. 3. Vide ipsum Molinam in 1 p., quest. 14, art. 13, disp. 14, conclus. 1.^a; disp. 15, paragr. Juxta ea ergo...; disp. 17, paragr. Triplicem...

(2) In 1 p., quest. 14, art. 13, disp. 18, membr. 1, paragr. Dicunt enim...

(3) Vide apud Ruiz, disp. 73, sect. 1, num. 5, 14; Suarez, loc. cit. cap. 7, num. 12-13.

(4) Lib. 2.º de scient. futur. conting., cap. 7.

(5) Disp. 75 seqq.

(6) Lib. 6.º Metaphys. cap. 2, quest. 4, sect. 3 seqq. et sect. 10 fin.

(7) Apolog. de gratia efficaci et scient. med., cap. 20.

(8) Deus sciens, controver. 4, disp. 3, sect. 3.

adherent externi bene multi apud Henao (1) et Jacobum Platelium (2), inter quos præcipuo honore nominandus est recentissimus Doctor Ecclesiæ S. Franciscus Salesius (3).

Inter has sententias primam duntaxat et quartam, que sunt frequentiores, ac de palma concertant, expendam. De cæteris duabus sufficiant ea, quæ scripta sunt circa medium cognoscendi contingentia absolute futura (4).

Et idem valere debet etiam de sententia Molinæ. Quia si causæ liberæ proprium est, operari vel non operari posse, præsuppositis omnibus prærequisitis, evidens est, actum primum ipsius non connecti infallibiliter cum secundo ex natura rei. Utrumque ergo comprehendatur vel etiam supercomprehendatur totus actus primus voluntatis creatæ, non poterit in ipso infallibiliter videri actus secundus, utpote qui ita procedit ex illo, ut potuerit etiam non procedere, saltem physice. Nam quando dicitur Deus supercomprehendere voluntatem creatam omniaque adjuncta, «aut hæc vox importat excessum perfectionis in cognitione ex parte cognoscentis (supra comprehensionem humanæ voluntatis, quam angelus etiam habet), aut ex parte rei cognitæ. Primum solum nihil refert, quia si cognitio æque manifestat totum id, quod est in objecto, et quantum ex parte objecti cognoscibile est, etiam manifestat quidquid ex vi talis objecti cognosci potest: immo hoc pertineret ad rationem comprehensionis, et ille excessus ex parte cognoscentis solum quasi materialiter se habet ad cognoscendum unum in alio seu ex alio. Unde si comprehensa tali causa cum omnibus conditionibus ejus, ex vi ejus non cognoscitur, quid faciet; quantumcumque ex parte cognoscentis supercomprehendatur, id est, licet perfectiori actu comprehendatur, nunquam poterit talis effectus ex vi talis causæ cognosci. Si autem dicatur alterum, aperte sequitur alteram illarum cognitionem non esse comprehensionem;

est Nostratum, quibus alii multi adstipulantur.

Quoniam ex his sententiis hic tractantur, quoniam omnifredæ.

(1) Op. cit., eventilat. 44.

(2) De Deo, num. 123.

(3) Praxis amoris Dei, lib. 3, cap. 5, paragr. 3.

(4) Vide Suarez, opusc. de scient. futur., lib. 2, cap. 7, num. 4 seqq.; Ruiz, disp. 73, sect. 4 seqq.

quia id comprehenditur, quod omnino est, ut sic dicam, intra comprehendentem, ita ut ex parte objecti nihil illum lateat. Repugnat ergo esse comprehensionem, et superari ex parte objecti ab alia cognitione», quæ vocetur supercomprehensiva. Et sic si angelus comprehendit voluntatem hominis, ut re vera comprehendit, non minus, quam Deus poterit cognoscere in illa actus et effectus ejus conditionate futuros, quod est falsum (1).

Videamus ergo, utra eligenda sit de duabus aliis sententiis.

102. PROPOSITIO 1.^a Deus non videt futura conditionata in decreto subjective seu ex parte actus absoluto, et objective conditionato.

Deus non
videt
conditionate
futura
in decretis
subjective abso-
lutis et
objective
conditionatis,

Omittimus argumenta, quibus Theologi nostri ostendunt loca Scripturæ ac Patrum, in quibus scientia conditionatorum continetur, non posse præsupponere ullum divinum decretum hujusmodi tamquam medium cognoscendi veritates illas. Quæ de re videantur passim auctores nostri ac nominatim Ruiz de Montoya (2) et Suarez (3).

Probatur ergo 1.º ratione, quæ utuntur communiter auctores nostri. Nam decretum hujusmodi non est «medium aptum ad certam et infallibilem cognitionem futurorum conditionalium a causa libera dependentium: ad quod unice fingitur». Ergo...

Prob. anteced. «Vel illud decretum absolutum de objecto conditionato est prædeterminativum voluntatis talisque naturæ, ut impossibile sit ex vi decreti, eo posito, voluntatem non agere, si in talibus circumstantiis ponatur; vel non est prædeterminativum, sed tale, ut adhuc illo posito, maneat voluntas indeterminata, possitque contrarium agere, si in illis circumstantiis constituatur. Si hoc decretum non est prædeterminativum, non est medium aptum ad infallibilem cognitionem conditionalium liberorum: infallibilis enim cognitio non potest haberi ex medio, quo posito non est

(1) Suarez, loc. nuper cit., num. 6. Cfr. Ruiz, disp. 73, sect. 5, num. 7 seqq.

(2) Disp. 73, sect. 2, 3, 4, 5; disp. 62, seqq., ubi fusissime.

(3) Proleg. 2, tract. de Gratia, cap. 5.

infallibile effectum esse securitum, sed adhuc sequi et non sequi potest». Et ob hanc præcise rationem Thomistæ confugerunt ad prædeterminativum decretum, tamquam medium necessarium ad obtinendam infallibilem cognitionem.

«Si vero hoc decretum est prædeterminativum, non est medium aptum ad cognoscendum conditionalia libera, sed ad cognoscenda conditionalia necessaria. Hoc enim decretum, si prædeterminativum sit, necessitat voluntatem (ut suo loco fusius ostendetur): In potestate enim voluntatis non est, ut hoc decretum ponatur vel non ponatur: hoc autem decreto posito, non potest voluntas, si in illis circumstantiis constitueretur, agere contrarium ejus, quod a decreto præscribitur. Si vero hoc decretum non poneretur, non posset aliquid agere, etiamsi in eisdem circumstantiis constitueretur. Ergo per decretum, quando ponitur, amittit voluntas potestatem non agendi, seu cessandi ab actu: et quando non ponitur, caret potestate agendi, quorum utrumque est de intrinseca ratione libertatis» (1).

Prob. 2.º Decreta subjective absoluta et objective conditionata necessaria non sunt. Ergo rejicienda sunt, utpote gratis asserta.

Consequens patet, quia si necessaria non sunt, pendent a libera Dei voluntate. Existentia vero actualis eorum, quæ a libera Dei voluntate pendent, sciri nequit sine revelatione Dei. Atqui Deus nihil revelavit de existentia decretorum hujusmodi conditionatorum.

Probatur antecedens, quia vel necessaria forent ad hoc ut contingentia conditionata sortirentur existentiam, vel solum ad hoc ut cognoscerentur a Deo. *Non ut existentiam sub conditione sortirentur*, quia sicut absolute futura non egent decreto prædeterminativo, ut existant, quemadmodum suo loco ostendetur, quando physice prædeterminationes in trutinam revocabuntur; ita etiam contingentia conditionate futura non egent tali decreto ad hoc, ut habeant conditionatam existentiam, cum potissimum, stante tali decreto, futura

(1) Ita Ferdin. Bastida, in Congregat. 35.^a romana de Auxiliis coram Clemente VIII, apud Livin. Meyer, op. cit., tom. 1, lib. 5, cap. 47.

desinerent esse contingentia. Immo ad conditionatam existentiam nullum omnino requiritur decretum actu existens, etiamsi sit indifferens et natura sua concialibile cum dissen- su; sed sufficit decretum conditionatum, ut videtur per se patere, et manifeste cernitur exemplo. Sic certissima est hæc propositio: *Si Deus prædeterminaret Petrum ad amorem, infallibiliter amaret.* An vero dices, ut amor ille conditionate daretur, requiri actuale decretum prædeterminativum esse necessarium? Minime sane.

Adde, quod ad quamque futuritionem requiratur non solum decretum aliquod Dei, sed etiam existentia voluntatis creatæ, a qua procedit effectus futurus. An ergo dices, quod ut Petrus aliquid libere operatus *esset* sub conditione jam nunc supponi debeat Petrus actu existens? Ergo idem dic de decreto Dei.

Neque etiam dici potest decreta eadem esse necessaria tamquam medium, ut futura cognoscantur a Deo. Nam si sine tali decreto futura conditionata existentiam possunt habere, habent etiam suam veritatem determinatam sine illo. Atqui Deus nequit non cognoscere, quidquid habeat determinatam veritatem. Ergo sin ullo decreto subjective absoluto et objective conditionato potest Deus futura conditionata cognoscere (1).

Neque dicas talia decreta spectare ad perfectionem divinæ providentiæ, quia nihil reapse ad hunc scopum juvant, ut per se patet.

103 PROPOSITIO 2.^a Futura conditionata cognoscen- tur a Deo in se ipsis: unde datur scientia *quædam media*.

Probatur prima pars 1.º Nam quidquid cognoscitur, vel cognoscitur in aliquo alia medio objective, vel non, sed immediate in se ipso. Atqui ostendimus futura conditio- nata cognosci a Deo, nec posse cognosci in alio medio seu objecto determinante cognitionem illorum. Ergo reliquum est, ut aut non cognoscantur, aut cognoscantur in se ipsis.

(1) Vide fuse de hac materia Suarez, *Proleg.* 2, tract. de *Grat.* cap. 8.

sed tantum in
se ipsis:

Prob. 2.º Deus videt in se ipsis omnia, quæ habent in se ipsis determinatam veritatem, et eo modo quo illam habent. Atqui futura contingentia conditionata habent in se ipsis determinatam veritatem, præcise ex existentia, quam posita conditione sortirentur, et non aliunde formaliter. Ergo videt illa in se ipsis.

Major constat ex infinita perfectione divini intellectus. Minor autem probatur. Quia veritas fundatur supra rei entitatem, quatenus conformare sibi potest cognitionem vel propositionem aliquam. Cognitio vero ac propositio in tan- tum conformis est subjecto, ac proinde vera, in quantum illud enuntiat, prout est. Quare ex formali esse vel entitate, quam haberet futurum conditionatum, posita conditione, continet suam determinatam veritatem, ac proinde cognos- cibilitatem: quandoquidem non aliunde foret vera propositio futurum hujusmodi enuntians, quam ab illo esse, quod deter- minate haberet, posita conditione.

Et confirmatur exemplo contingentium absolute futuro- rum. Quare enim illa Deus in se ipsis cognoscit ab æterno, nisi quia utcumque indifferentia et indeterminata in suis causis, in se ipsis tamen determinate erunt pro aliqua diffe- rentia temporis? Atqui idem valet pro conditionate futuris contingentibus. Nam hæc etiam, posita conditione, aut essent determinate, aut non essent, ut jam supra declaravi- mus. Ergo ex illo esse determinato, quod haberent, si con- ditio poneretur, certo et infallibiliter cognoscibilia sunt, ac porro cognosci debent ab eo intellectu, qui ob infinitam suam virtutem cognoscitivam ex se ipso determinatus est, ut apprehendat omne esse et omne verum.

104. Secunda pars propositionis probatione non eget. Nam nomine scientiæ mediæ intelligitur cognitio contingen- tium conditionate futurorum independenter a decreto divino actu existente. Et ostensum est Deum omnia contingentia conditionate futura cognoscere certo et infallibiliter, nec in decretis suis actu existentibus seu objective absolutis, nec alio modo, quam in se ipsis sine ullo medio objective. Ergo...

Probe autem nota, quando concludimus existentiam *scientiæ mediæ*, duo distinguenda esse, rem et nomen. Do- ctrina communis Societatis, quoad rem ipsam, est, inesse Deo

unde datur
scientia mediæ
quoad rem
ipsam.

ejusmodi cognitionem contingentium conditionate futurorum, quæ anteverat omne decretum actu existens circa illa, saltem pro eo signo, in quo cognoscuntur. Quæstio vero deinde esse potest circa *nomen*, quo huiusmodi scientia designanda sit.

De qua quæstione hæc mihi dicenda occurrunt: 1.º certum est nomen istud novum esse, nec antiquius sæculo decimo sexto. 2.º Initio controversiarum inter RR. PP. Prædicatores ac PP. Societatis circa modum divinæ cognitionis, scientia conditionate futurorum a quibusdam revocata est ad scientiam naturalem ac simplicis intelligentiæ; ab aliis vero frequentius ad scientiam liberam ac visionis; ab aliis denique vocata est *media* inter utramque, quasi mixta et aliquid de utraque participans.

Quid dicendum
de nomine
scientiæ mediæ.

quæ a multis
ad simplicem in-
telligentiæ
scientiam,

Ratio vero, cur a quibusdam scientia hæc vocata sit simplicis intelligentiæ, ea est, quia convenit cum scientia naturali et simplicis intelligentiæ in aliquibus proprietatibus. Sane scientia conditionatorum α) non est libera Deo. Nam licet Deus impedire potest omnia contingentia absolute futura, ac proinde potuit ex usu libertatis suæ efficere, ut id quod de facto videt ab æterno, v. g. proditio Judæ, non viderit, ut revera non vidisset, si decrevisset non creare Judam; nihilominus Deus non potest ullo modo efficere, ut hoc præcise determinato auxilio collato in hac opportunitate et adiunctis, ex quibus conversio Petri libere sequeretur, conversio illa non sequatur præcise sub illa eadem conditione (1). β) Scientia conditionatorum, sicut etiam simplicis intelligentiæ prioritate rationis antecedit actuale decretum divinæ voluntatis, et præluet decretis providentiæ, sive naturalis sive supernaturalis, ut jam declaravimus, et solet fusius probari a Theologis nostris. γ) Quamvis scientia conditionata complectatur etiam, ut jam monuimus initio, multa quæ postea, superveniente decreto divino, quo purificatur conditio, transeunt in absolute futura, et obiectum sunt scientiæ visionis, nihilominus longe plura sunt, quæ ab eadem scientia attinguntur, quæ remanent in statu puræ possibilitatis, quia nempe Deus non vult, ut conditio purificetur. Tales sunt innumeræ veritates conditionatæ respicientes objecta et personas, quæ

(1) Vide Ruiz, *De Scientia Dei*, disp. 76, sect. 1, num. 11, 12.

nunquam erunt, vel circumstantias et condiciones personarum etiam realium, quæ non verificantur. Ob hæc rationes nomine simplicis intelligentiæ donare maluerunt scientiam conditionate futurorum P. Gregorius de Valentia (1), Vazquez (2), Bellarminus (3), Albertinus (4) et alii apud Ruiz (5).

At vero Patres plures ac Theologi antiquiores, ut videtur eidem Didaco Ruiz de Montoya (6), scientiam conditionatorum comprehendisse dicendi sunt sub nomine scientiæ visionis; agentes enim de illa scientia, utuntur vocabis *cernendi*, *prospiciendi*, *intuendi*, *videndi*, quæ scientiam visionis indignant, si proprio sensu accipiantur.

ab aliis multis
ad scientiam
visionis
revocata est.

Nec desunt rationes, ob quas prædicta scientia potius ad visionem, quam ad simplicem notitiam, revocari possit. α) Primo quia non contemplantur obiectum mere possibile, sed conditionaliter existens et contingenter futurum, cum tamen possibile non sint contingentia secundum possibilitatem. β) Deinde modus cognoscendi conditionata est intuitivus, non vero abstractivus, sicut est modus cognoscendi pure possibile. γ) Tertio scientia conditionalium non est omnino necessaria, utpote supponens aliquo modo libertatis create determinationem. Deus nequit non scire hominem esse rationalem, et ignem, positis omnibus prærequisitis, combusturum esse; at potuit, absolute loquendo, non vidisse, quod, si Petrus ab ancilla interrogaretur in atrio Pontificis, negaturus esset Christum Dominum; libere quippe Apostolus abnegavit Magistrum suum, et potuisset non abnegare, si ipse voluisset; et, si non abnegasset, Deus non vidisset illum abnegantem, sed confitentem (7).

(1) In 1.^{am} part., disp. 1, quæst. 14, punct. 5, paragr. 2, *Tria tamen sunt observanda*.....

(2) In 1.^{am} p., disp. 67, cap. 4, num. 27.

(3) *De Amissione gratiæ et statu peccati*, lib. 2, cap. 17 post initium.

(4) *Corollar. seu quæstiones, etc.* Quart. corollar. ex quæst. princip. Philos. quæst. 4, num. 5, in responsione ad sextum.

(5) *De scient. Dei*, disp. 76, sect. 1, num. 8. Cfr. Suarez, *Proleg.* 2 tract. de Grat. cap. 6, num. 7.

(6) Loc. cit., sect. 2, num. 1, 2, 3, 4; Suarez, opusc. *de scientia futuror.*, lib. 2, cap. 3, num. 5.

(7) Vide Ruiz de Montoya, op. cit., disp. 76, sect. 2, num. 5, 6.